เอกสารแนบ ๓

ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

๑. ชื่อผลงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนต้นน้ำกับหน่วยงานภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสูน

๒. ระยะเวลาที่ดำเนินการ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ – เดือนมีนาคม ๒๕๖๓

๓. ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

๑. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
๒. ทฤษฎีบทบาทและการรับรู้บทบาท
๓. แนวคิดองค์กรชุมชน/เครือข่ายลุ่มน้ำ
๔. แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน
๕. นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร
๖. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้
๗. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการต้นน้ำ
๘. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๔. สรุปสาระและขั้นตอนในการดำเนินงาน

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นน้ำกับหน่วยงานภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสูนเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กรภาครัฐ โดยมีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับประชากร กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

๔.๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ชุมชนต้นน้ำซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสูน ประกอบด้วยหย่อมบ้านสินชัย หย่อมบ้านผาแดง หย่อมบ้านถ้ำงอบ และหย่อมบ้านป่าเกี๊ยะ ซึ่งอยู่ในหมู่ ๖ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนาเวทีชาวบ้าน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในแต่ละหมู่บ้าน และชาวบ้านซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละชุมชน

๔.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นน้ำกับหน่วยงานภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสูน ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนาเวทีชาวบ้าน

๔.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการบันทึกการสนทนาเวทีชาวบ้าน ดังนี้

๑) นัดหมายการจัดการสนทนาเวทีชาวบ้าน

ผู้วิจัยได้ประสานกับผู้นำชุมชนเพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นน้ำกับหน่วยงานภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสูน โดยมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

๒) ดำเนินการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยดำเนินการสนทนา บันทึกการสนทนาเวทีชาวบ้าน และนำมาสรุป วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสนทนาเวทีชาวบ้าน

๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพื่อขอเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในชุมชน ทั้ง ๔ หย่อมบ้าน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณตามหลักของ Yamane คือ

$$n = N/๑+(N)(e^{๒})$$

n=ขนาดตัวอย่าง N=ขนาดกลุ่มประชากร e=ระดับความแตกต่างของค่าสถิติกับพารามิเตอร์ (e=error)

๔.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

๒) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ

๓) ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นน้ำกับหน่วยงานภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสูน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๔๕, หน้า ๑๐๓)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมฯ อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมฯ อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมฯ อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

๔) ข้อมูลจากการสนทนาเวทีชาวบ้าน

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนาเวทีชาวบ้านและข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะจากการตอบแบบสอบถาม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสร้างข้อสรุป

๕. ผู้ร่วมดำเนินการ (ถ้ามี) ๑. - สัดส่วนของผลงาน - %
๒. - สัดส่วนของผลงาน - %
๓. - สัดส่วนของผลงาน - %

๖. ส่วนของงานที่ผู้เสนอเป็นผู้ปฏิบัติ (ระบุรายละเอียดของผลงานพร้อมทั้งสัดส่วนของผลงาน)

ผู้เสนอผลงานดำเนินการทั้งหมดตั้งแต่ขั้นตอนการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือกำหนดกรอบเนื้อหาที่จะดำเนินการศึกษาการ การติดต่อประสานงานกับชุมชนในพื้นที่ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ประมวลผลข้อมูล ตลอดจนการจัดทำรายงานการศึกษา ผู้เสนอผลงานเข้ารับการประเมินเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด คิดเป็นสัดส่วนผลงานร้อยละ ๑๐๐ ของผลงานทั้งหมด

๗. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

ผลสรุปจากแบบประเมินการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นน้ำกับหน่วยงานภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสูนทำให้ได้ทราบว่าการปฏิบัติงานที่ผ่านมานั้นชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในจัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นของตนเองตลอดในระดับใด และได้ทราบเงื่อนไขต่างๆ รวมทั้งรูปแบบการจัดการ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการจัดการซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขในอนาคตต่อไป

๘. การนำไปใช้ประโยชน์

จากการดำเนินโครงการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นน้ำกับหน่วยงานภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยสูน เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารภาครัฐที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยความร่วมมือของชุมชนอย่างถูกวิธี และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีความเข้าใจในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติเกื้อกูลอย่างยั่งยืนอีกทั้งป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่อนุรักษ์ตลอดจนยอมรับข้อตกลงในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากธรรมชาติที่จัดทำขึ้นอย่างถูกต้องและยั่งยืน

๙. ความยุ่งยากในการดำเนินงาน/ปัญหา/อุปสรรค

ความยุ่งยากของการศึกษาเริ่มต้นจากการวางแผนและออกแบบการศึกษา โดยเฉพาะการออกแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ของการมีส่วนร่วม ในส่วนของชุมชนนั้นเรื่องของภาษาและวัฒนธรรมที่แต่ต่างกัน ซึ่งในหย่อมบ้านต่างๆ มีความแตกต่างกันถึง ๔ กลุ่ม คือ จีนยูนาน ไทใหญ่ มูเซอดำ และคนพื้นราบทำให้การสื่อสารเป็นไปด้วยความยากลำบาก

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ จะประสบความสำเร็จได้ ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การวางแผน ร่วมคิดวิเคราะห์ การตั้งเป้าหมาย พิจารณาทางเลือกในการดำเนินการ ตลอดจนการติดตามการประเมินผลการทำงาน

๑๐.๒ จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ทำให้ทราบว่าชาวบ้านยังไม่กล้าตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง เนื่องจากยังมีทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่รัฐติดลบในบางแง่มุม ดังนั้นการเข้าศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาจึงต้องทำความเข้าใจพร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นและวางใจให้เกิดขึ้น

๑๐.๓ ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นจึงควรมีการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอ

๑๐.๔ การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในท้องถิ่นมักประสบปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎระเบียบชุมชน ดังนั้นรัฐควรที่จะมีกฎเกณฑ์หรือกฎหมายในการรองรับกฎระเบียบชุมชน หรือสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นต่อไป

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....

(นายเกรียงไกร เพาะเจริญ)

ผู้เสนอผลงาน

วันที่ ๑๓ / กรกฎาคม / ๒๕๖๔

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....
(.....)
ผู้ร่วมดำเนินการ
วันที่...../...../.....

(ลงชื่อ).....
(.....)
ผู้ร่วมดำเนินการ
วันที่...../...../.....

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....
(นายชาติชาย นาคทิพวรรณ)
นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ
ตำแหน่ง ทำหน้าที่ ผู้อำนวยการส่วนจัดการต้นน้ำ
วันที่...../..... 16 ก.ค. 2564
(ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมดูแลดำเนินการ)

(ลงชื่อ).....
(นายเกรียงศักดิ์ ณอมพันธ์)
ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑
ผู้อำนวยการกรอง/สำนักขึ้นไป
วันที่...../ 16 ก.ค. 2564

หมายเหตุ : หากผลงานมีลักษณะเฉพาะ เช่น แผ่นพับ หนังสือ แถบบันทึกเสียง ฯลฯ ผู้เสนอผลงานอาจส่งผลงานจริงประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการก็ได้

เอกสารแนบ ๔

ข้อเสนอแนวคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ของผู้เข้ารับการคัดเลือกชื่อ นายเกรียงไกร เพาะเจริญ

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ ๓๓๙๑

~~งาน/ฝ่าย/กลุ่ม/ส่วน/ศูนย์~~ จัดการต้นน้ำ

สำนัก/~~กอง~~ บริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๐

เรื่อง แนวทางการปลูกป่าฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำเสื่อมสภาพด้วยวิธีการปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติ

หลักการและเหตุผล

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยสำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำได้กำหนดรูปแบบการปลูกป่ารูปแบบใหม่เพิ่มเติมในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ และได้รับอนุมัติงบประมาณจากสำนักงบประมาณเป็นโครงการนำร่อง **"โครงการปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติ"** จำนวน ๒,๐๐๐ ไร่ ซึ่งมีรูปแบบการปลูกโดยใช้พันธุ์ไม้หลากหลายสายพันธุ์ ทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่มและไม้คลุมดิน ปลูกคละกันไปในพื้นที่เดียวกัน มีระยะปลูกที่ไม่แน่นอน ไม่เป็นแถวเป็นแนว เพื่อเป็นการเลียนแบบธรรมชาติ ภายใน ๕ ปีแรก โดยจะปลูกไม้เบิกนำ (Pioneer Species) จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่ ในปีแรก และปลูกไม้เด่นนำ (Dominant) จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่ ในปีที่สองในพื้นที่เดิม แล้วในปีที่สามทำการปลูกไม้เด่นรอง (Co-Dominant) จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่ ในพื้นที่เดิม ในปีที่สี่ทำการปลูกไม้ทนร่ม (Shade Tolerance) จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่ ในพื้นที่เดิม และปลูกไม้พื้นล่าง (Undergrowth) จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่ บนพื้นที่เดิมในปีที่ห้า จากนั้นให้มีการบำรุงรักษาสวนเดิมในปีที่ ๖-๑๐ ซึ่งคาดว่าการปลูกป่าในรูปแบบนี้ จะช่วยร่นระยะเวลาการฟื้นตัวของพื้นที่ต้นน้ำเสื่อมสภาพใกล้เคียงกับป่าธรรมชาติอย่างรวดเร็ว

ในส่วนของงบประมาณที่จัดสรรมามีรายละเอียดดังนี้

ปีที่ ๑	งบประมาณ	๔,๖๐๐ บาท/ไร่
ปีที่ ๒-๔	งบประมาณ	๒,๔๗๐ บาท/ไร่
ปีที่ ๕	งบประมาณ	๑,๗๕๐ บาท/ไร่
ปีที่ ๖-๑๐	งบประมาณ	๓๓๐ บาท/ไร่

บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ "การปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติ" มีแนวคิดดังนี้

๑) ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติสำเร็จ คือ การเลือกชนิดพันธุ์ไม้ที่จะนำมาปลูก ซึ่งกระบวนการนี้ผู้ปฏิบัติงานควรทำการวางแปลงสำรวจพันธุ์ไม้ในป่าที่สมบูรณ์ใกล้เคียงกับแปลงที่จะปลูก โดยคัดเลือกชนิดพันธุ์ที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้สอดคล้องชนิดพันธุ์ไม้ในป่าที่ถูกทำลายไป

๒) พื้นที่ของการปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติควรเป็นป่าต้นน้ำที่เสื่อมสภาพที่ถูกทำลายอย่างรุนแรง มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและชุมชน ซึ่งต้องการฟื้นตัวอย่างรวดเร็วเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

๓) การจัดสรรงบประมาณต้องให้สอดคล้องกับงานที่ต้องปฏิบัติ เนื่องจากรูปแบบและวิธีการปลูกป่าแบบนี้มีข้อแตกต่างจากการปลูกป่าทั่วไป เช่น

๓.๑) การปฏิบัติงานปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติในปีที่ ๒-๕ ยังคงมีขั้นตอนปฏิบัติเช่นเดียวกันกับปีที่ ๑ แต่เพิ่มงานการบำรุงดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูกในปีที่ ๑ ในทางกลับกันการจัดสรรงบประมาณลดลงจาก ๔,๖๐๐ บาท ในปีที่ ๑ เหลือ ๒,๔๗๐ บาทในปีที่ ๒-๔ และ ๑,๗๕๐ บาท ในปีที่ ๕

๓.๒) มีการจัดซื้อกล้าไม้ข้ามปีที่จะปลูกในปีถัดไป ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาระหว่างปีเพิ่มขึ้น

๓.๓) เนื่องจากการปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติเป็นการปลูกแบบไม่เป็นแถวเป็นแนว ปลูกคละกันไปในแต่ละปี ทำให้การจัดการต่างๆ เช่น การกำจัดวัชพืช การเตรียมพื้นที่ปลูก การจัดตำแหน่งกล้าไม้ ฯลฯ จะต้องดำเนินการอย่างประณีต แตกต่างจากการปลูกป่าทั่วไปที่สามารถจัดการง่ายกว่า ทำให้ต้นทุนค่าแรงงานสูงกว่าการปลูกป่าทั่วไป

๔) ควรสนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพ นำรูปแบบการปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติไปดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบ

๕) การปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติเป็นการปลูกป่ารูปแบบใหม่ จึงควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องระหว่างการดำเนินงาน เช่น การเจริญเติบโต อัตราการรอดตาย ต้นทุนต่อหน่วยของการปลูกป่า เป็นต้น ทั้งนี้ควรให้ครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศและครอบคลุมป่าแต่ละชนิด เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช นำเสนอพื้นที่ปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติเพิ่มขึ้น ทำให้สามารถฟื้นฟูป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพให้กลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

๒) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สามารถจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติในแต่ละปีได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม

๓) สร้างงานวิจัยที่สามารถนำไปอ้างอิงเชิงวิชาการในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ที่เสื่อมโทรมได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑) พื้นที่ป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพที่ได้รับการฟื้นฟูให้กลับมาสมบูรณ์โดยการปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติเพิ่มขึ้น

๒) ระยะเวลาของการฟื้นตัวของสังคมพืชใหม่ไปสู่ป่าธรรมชาติสั้นลง

(ลงชื่อ).....

(นายเกรียงไกร เพาะเจริญ)

ผู้เสนอแนวคิด

วันที่ ๑๓ / กรกฎาคม / ๒๕๖๔